

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2008 m. kovo 7 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Nr. 9 (791)

Tuo metu, kai visos Lietuvos mokytojai susiruošė ilgalaikiams protesto mitingui ir boikotuoti pamokas arba, geriausiu atveju, vesti jas simboliskai surištomis rankomis, o moksleiviai iš dyko buvimo ir savo protesto susirengė vaikščioti pėsčiųjų perejomis, Šiauliųose šį savaitgalį įvyko iškilmingas knygos "Sibiro Alma Mater. Dīmicandum!" (lot. *Dimicandum - liet. grūtis*) II tomo pristatymas. I knygos pristatymą susirinko apie 200 buvusių politinių kalinių, tremtiniių ir Laisvės kovų dalyvių, kurie, nepaisant sunkių gyvenimo ir įkalinimo sąlygų, Sovietų sąjungoje laikomi ant rarušiais ir beteisiais žmonėmis, iš paskutinių siekė išslavinimo ir mokslo aukštumų.

Brangiausia dovana

Savo apskrymė "Pirmieji mano "universitetai" Sibire" tremtinukė Marija Šilkarskytė-Jasiūnienė rašo: "Sulau-

kėm 1942 m. rugsėjo. Reikia mokytis. Su broliu, apsiavę iš beržo žievė nupintom vyžom, su pirmuoju sasiuviniu iš beržo tošies, papuošta nuostabiai gražia, iš maišo pasiūta suknele, kuri dailiai tiko prie mano plonos talijos, su kaspinėliais kasose, pirmą kartą pravėriau antros klasės duris. Tai pirmasis mano "universitas" – Vorošilovo kaimo mokykla.

Kitas rugsėjis. Jau einu į Zavadskoj kaimė atidarytos mokyklos trečiąją klasę. Mokykla arti – tai gerai. Tačiau joje nei vadovėlio, nei sasiuvinio, nei kreidos, nei pieštu-

ko, nei rašalo. Vėl gelbsti baltakamienis Sibiro berželis. Jis ne tik apau na vyžomis, bet dovanoja savo žievės, kad vaki turėtų ant ko rašyti. Čia ir tapom su drauge Silva didžiausiomis išradėjomis. Patyrėm, kad iš krosnies paėmus suodžių sauja, juos praskiedus vandeniu, gerai išmaišius, gaunasi pukiausias rašalas...

Niekada nepamiršiu tikrojo sasiuvinio istorijos. Mokytoja paprašė mus su drauge sukasti daržą, dirbome labai sążiningai. Už tai mokytoja mums padovanovo po tikrą sasiuvinį. Koks nuostabus grožis. Ant violetinio viršelio – Kremliaus bokštas

sulaikrodžiu, o ties viduriu užrašyta "Obščiaja tetrad". Olapū plonumėlis! Abi džiaugėmės neapsakomai. Ilgai svarčiusios, ką jame rašysime, nutarėme sasiuvinį paversti atsiminimą albumeliu. Su draugų prisiminimais, dainomis ir eileraščiais ir šiandien jis guli prie mano brangiausiu gyvenimo relikvijų".

Išlaikyti žmogiškajį orumą

Išplėsti iš Tėvynės, o dažnai ir mylinčios šeimos, iš žmogui įprastinių gyvenimo sąlygų, perkelti ne tik į žmonėms, tačiau ir gyvuliams netinkamas gyvenimo sąlygas, išbandeję ir sušalę, neturintys kuo apsirengti, nemokantys rusų kalbos, nesuprantantys istorikų peršamos sovietinės ideologijos, sugriovusios jų gyvenimus, šie žmonės mokslo aukštumas laikė ne tik būtinybe, sąlyga vaidystėje iš dalies išvengti alinančio, vergiško darbo.

(keliamas į 4 psl.)

Laisvė, apvainikuota gyvybės kaina

Buvę Dzūkijos krašto partizanai, šauliai, tremtiniai, ryšininkai, jų artimieji Kirsnoje (Lazdijų r.) paminėjo kovojo, kritusiu už Lietuvos laisvę, 60-ąsias žūties metines. Šeštokų bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios, darniai išsirikiavę žuvusiu atminimą pagerbė Laisvės kovų dalyviai. Kunigas pasakė prasmingą pamokslą. Po šv. Mišių aplankytos partizanų žūties vietas.

Kirsnoje neseniai iškilo aukšta ąžuolo skulptūra, prienantivietos gyventojams ir užsukusiems į šią vietovę svečiams šiose apylinkėse vykusių kovas, raginanti pagerbti jaunus didvyrius, kurie negailėdami didžiausios Dievo dovanos – gyvybės, aukojosivardan šviesnės ateities, nepriklausomybės ir Tėvynės laisvės.

Partizanų žūties vietoje išsirikiavo buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, partizanai, šauliai. Jų rankose plazdėjo vėliavos. Pagarbą atidavė jau nei kariai. Mirėjo žvakučių liepsnos, paminklas paskendo gyvą gėlių jūroje...

Renginį vedusi buvusio partizano dukte Asta Bagdonavičienė prie paminklo pakvietė Lazdijų skyriaus Šiau-

Paminklas Kirsnoje žuvusiems partizanams atminti

Autorės nuotr.

lių vadą Gediminą Karauską. Jis plačiai nušvietė partizanų kovų epizodus ir žūties istoriją. "Po legendinio Kalniškės mūšio, įvykusio 1945 m. gegužės 16 d., partizanai Karauskų sodyboje įsirengė bunkerį slėptuvę, pavadinčią "Dunojumi". Slėptuvę įrengti padėjo sodybos šeimininkas, partizanų ryšininkas. Joje lankėsi partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas.

(keliamas į 5 psl.)

Sveikiname Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga

Istorijoje ar kas pagirs mus,
Ar kas mus baus už tai, ar teis,
Kai nešė mus galingas virsma
Ir klausė "ar tu su tais?"

Žinojome, kas tautą trémė,
Kas žudė ją, kas daugel "tie",
Kad ne su jais likt laimė lémė,
O eit, kur mus vedei, viltie.

"Ar tu su tais?" ir šiandien klausiu,
Kur suka jie, kokia kryptim,
Mes žinom, kur su jais keliausiai,
Tėvynės tikim ateitim!

(Bernardas Brazdžionis)

Nuoširdžiai sveikinu Jus Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga ir linkiu, kad ši iškilminga šventė būtų ryškus atskaitos taškas ryžtui, prasmingiems darbams, naujiems pasiekimams ir kad Jus visuomet lydėtų Kovo 11-osios šviesa.

Vincė Vaidevutė MARGEVIČIENĖ,
LR Seimo narė, TS Politinių kalinių ir tremtiniių frakcijos pirmininkė

* * *

„Tremtinio“ skaitytojus, buvusius politinius kalinius, tremtinius, rezistencijos dalyvius ir jų šeimų narius nuoširdžiai sveikiname Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 18-ųjų metinių proga. Kiekvienas esame savo valstybės šeimininkas. Telydi Jus sekme ir skaidri nuotaika prasmingą darbų sūkury.

LPKTS valdyba,
"Tremtinio" redakcija

Andrius KUBILIUS, TS pirmininkas

Daugiau klausimų, nei atsakymų

Svarbūs energetikos reikalai

Po ilgos ir nuosekljos Tėvynės sajungos kritikos, kad valdžia nieko nedaro dėl energetinės situacijos ir po nesenai mūsų paskelbtu memorandumu, reikalai pajudėjo. Praėjusių savaitę Seimo Europos reikalų komitete ministras V. Navickas ir viceministras A. Ignatas pripažino, kad mūsų memorandume pateikti skaičiai yra tikslūs, tai yra, kad, uždarius Ignalinos II bloką 2010 sausio 1 d., Lietuvos vartotojai mokės už elektros ne 33 ct/kwh, kaip dabar, o visus 59 ct/kwh. A. Ignatas pripažino, kad mūsų paklaida yra tik 0.3 ctn/kwh. Taip pat pripažino, kad negalima Briuselyje sakyti, jog elektra kainuoja 60 ct/kwh, o Lietuvos vartotojus girsti, kad ta kaina bus tik 40 ct/kwh, kaip daro premjeras.

Premjeras paskyrė A. Abišalą vadovauti Energetinio saugumo komisijai, kuri turėtų rūpintis mūsų memorandume keltomis problemomis ir kuri turėtų šnekėti su Briuseliu. Tačiau šitos iniciatyvos pradžia pasitikėjimo neįkvepia – premjero pastangomis komisija įkurtta taip atmetinai, kad akiavizdu, jog jis rūpinasi tik vienu: kaip šią nepopuliarią problemą iki rinkimų pernesti ant kieno nors galvos.

Tenka pastebeti, kad 2010 metais Lietuva neturės jokių realių apsaugos mechanizmų nuo galimos energetinės krizės, jeigu bus priversta uždaryti Ignalinos AE. Svajonės apie greitesnes elektros tiltų statybas su ES pagalba mūsų visai negelbsti. Vienintelė reali apsaugos priemonė – laikinas Ignalinos bloko veiklos pratęsimas arba jo palikimas budinčiamė „šiltame“ režime tam, kad, esant kritinei situacijai, ji galėtume nedelsiant panaudoti.

Taip pat turime išsiaiškinuti, kas mums sutrukėdė tinkamai pasiruošti 2010 metams, nors jau 2003 metais žinojome, kas mūsų laukia. Juk pagal tą patį garsųjį Ignalinos protokolą buvo numatyta, kad iki 2010 metų Lietuva modernizuos Elektrénus, panaudodama tam ES pinigus ir taipsukurdama galimybę turėti pigesnę nei 60 ctelektrą. Tai nebuvo padaryta ir neaišku, ar tai bus padaryta iki 2012 metų. Kas kaltas, kad tokis projektas nėra realizuojamas? Tai klausimas, i kurį turi atsakyti premjeras G. Kirkilas, o ne pasamdytas A. Abišala.

Kas prižiūrės „liūtą?“

Prieš kelias dienas buvo paskelbta, kad „Leo LT“ stebėtojų tarybai vadovaus Julius Niedvaras. Kas žino, gal ir nebolas pasirinkimas? Tačiau kai skaitau apie visą galimą stebėtojų tarybos sudėtį – minimos B. Lubio, L. Ašmano, J. Vilemo pavardės, tai nori nenori kyla keletas paprastų klausimų. Viešųjų ryšių prasme tokios pavardės skambagerai, bet ką jos reiškia realiaiame gyvenime, – ką tokia stebėtojų taryba veiks, kam ji atsiskaitys ir kokia yra kiekvieno tarybos nario atsakomybė? Kaip galima suprasti iš tokios stebėtojų tarybos sudėties, jie bus atskaitingi tik kiekvienas pats sau, o tai reiškia, kad LEO valdyba galės dirbtai faktiškai be jokios intensyvesnės priežiūros.

Nesu didelis verslo vadybos specialistas, nesu ir dideles tokų stambių ir valstybei strategiškai svarbių energetinių kompanijų valdymo žinomas, todėl neapsikentės pasidomėjau, kaip tokias problemas sprendžia mūsų kaimynai – pragmatiškieji estai, kurių valstybinę, nesuskaldytą ir puikiai veikiančią elektros energetikos kompaniją „Eesti Energia“ tas pats buvęs NDX vadovas Zilvinas Marcinkevičius dažnai minėdavo pavyzdžiu mums, lietuviams.

Kaip nurodoma „Eesti Energia“ interneto puslapje, šios kompanijos stebėtojų tarybą sudaro aštuoni asmenys, o keturi iš jų yra parlamentinių partijų atstovai – du iš jų yra parlamentarai, vienai partijai atstovauja verslininkas, o ketvirtasis yra esto europarlamento patarėjas.

Taigi pragmatiškieji, ekonomikos nepolitizujantys estai savo energetikos „liūtą“ pavedė prižiūrėti prižiūrėtojams, iš kurių bent pusę prižiūri politines partijos. Kyla retorinis klausimas – kodėl gi pragmatiškieji estai taip politizuojant energetiką? Ir kodėl ši kartą mes neseikame estų pavyzdžiu?

Pagal Vyriausybės ir NDX sutartą schemą, galima spėti, kad lietuviško „liūto“ prižiūrėtojus prižiūrės nebent tik ta pati „Maxima“. Kaip skelbiama žinomoje reklamoje – apie viską pagalvota. Dar senovės romėnai klause – kas prižiūrės prižiūrėtojus? Kol kas Vyriausybė duoda prastą atsakymą iš amžiną klausimą.

Karščiuojanti planeta ir pypkės

Prieš keletą metų nuskambėjo aplinkosauginis aliaras: tirpsta Afrikos kalno – Kilimandžaro viršūnės ledynas! Sekė „autoritetų“ paaškinimai: tai viena iš Žemės planetos katastrofiskos atsiliimo, kurį sukėlė modernaus žmogaus veikla, pasekmis. Veiklos padariniai – įvairių atliekų deginimo skleidžiamū dūmai ir šiluma, transporto priešmonių išmetamos dujos ir nesuskaičiuojami kiti dalykai.

Neseniai pasibaigė Jungtinės Tautų Organizacijos (JTO) sušaukta milžiniška konferencija dėl mūsų planetos gelbėjimo nuo atsiliimo.

Jeigu tikėsime, kad planetos atsiliimą sukelėme mes, žmonės, dera kiekvienam prisūtinti dalį atsakomybės. Esu jau ne kartą prisipažinęs jaučių kaltę dėl Kilimandžaro kalno ledo tirpimo: keliolika metų rūkiai pypkė. Tad pa-skleidžiai dūmų ir šilumos, ir negaliu įrodyti, jog visa tai nenuslinko į Afriką. Taip pat valgiau duoną, dėvėjau drabužius, naudojau įrankius, geriau vaistus. Tai pareikalavo daug naftos, duju ir kitokio kuro sąnaudų kombainams, transportui, kaitinimui ir šaldymui. Visa tai esą sukelė atmosferos „šiltnamio efektą“. Tad išeitų, jog ir šiose srityse dalis kaltės guli ant mano pečių. Tačiau neprisiūmu kaltės už klimatologų įrodytus klimato pakitus, kai dar nebuvome nei mano pypkės, nei kom-bainų ir sunkvežimių, nei duonos kepyklų. Kas nors turėti įrodyti mano ir kitų lietuvių kaltę dėl senų klimato pasikeitimų, kurių nepaprastas pasekmes regime šiandien.

Kaip be mūsų miestų taksistų ir autobusais, automobiliais, traukiniais pas mamas šv. Kalėdų šventi skubančių mūsų tautiečių įtakos po arabų kraštų smėlynais kadaise buvusių džiunglių gyvūnų likūčiai pavirto nafta? Iš smėlio naftos neišspausi.

Skaiciu (ne JTO parinktu) mokslininkų teiginiai, jog viduramžiais Grenlandija (Green land – žalias kraštas) buvusi šiltesnio klimato zona, ir anu laikų vikingai, ko gero, pasiraitė marškinų rankoves, būriavo šiltame šiauriniame Atlante. Tik jau ne lietuviškų pypkė deka!

Visa ekologinė istorija ima panašetį į pasaulinės valdžios utopijos fanatikų planą įvartyti žmoniją, per globalinę klimato kontrolę, į globalinės vergijos gulagą. Jau girdėjome, kad 1948 metais Hagoje Čerčilio sušaukto „Europos kongreso“ viena iš rezoliucių buvo pareiškimas, kad ES sukurimas bus svarbus žingsnis į „Pasaulinę valdžią“. Negi mūsų politologams nieko nesako „varpai“, retkarčiai skambiną „Eurazijos“ melodiją? Ar jie nesako „Europos prezidento“ posto (lyg niekur nieko) įvedimas? Nejaugi „globalizmo“ žodį tabu pavertė mūsų politologai atsi-bus tiktada, kai jų išminties kabinetu duris pasibels Eurazijos GPU ar ES gestapas?

Ką jau dabar turėtų daryti žmogiškos tautinės sąžinės žmonės? Veiklos taikinių nurodo globalizmo architektai: tauta. Tautinė sąmonė, iš šeimos, ryšio gimbės tautiškumas – „nacionalizmas“, šalia sąmoningai pagrįsto valstybiškumo, yra pagrindinė kliūtis suburti tautas į naikinančią globalinę valstybę. Globalistų tikslas – panaikinti tautas. ES tautų tikslas turėtų būti – išgelbēti tautas. Laimei, yra ženkli, jog Europos Sąjungoje ne mes vieni sielojamės dėl tautos išlikimo, todėl pirmiausia ir reikia rūpintis tautos išlikimu, o ne globalistų kontroliuojamos planetos temperatūra. Žiniasklaida nuo JTO nepriklausomų mokslininkų nutyli teiginius, jog viduramžiais, tarp 800 ir 1300 m. pr. Kr., planetos atšilimo ciklo metu paviršiaus ir vandenynų temperatūra galėjusi būti gerokai aukštesnė negu dabar. Yra manančių, kad dėl Golfo srovės sutrikimų gali atsilti Europos klimatas. Aišku, tos priežiūros gin-

čytinos, kaip gincytina ir Nobelio laureato Elo Goro (Al Gore) gal tik „beržo lapu ant katino uodegos užkritusi“ klimatologinės katastrofos teorija. Ypač, kai ši kartą „katiniu ant uodegos“ užkrito ne lapas, o Nobelio taikos premija. Veik poviš „Taikos“ ir „Literatūros“ premijų, JAV dešinieji apie apdovanotąjį sakdyvo: „Nežinojau, kad jis komunistas?“. Atseit su maža išimtim, jie būdavo bent jau raudonieji.

Nesakau, kad Elas Goras yra komunistas. Tačiau apie jo tévo, JAV senatoriaus, iš jo paties politikos aukštystybėn iškilimo finansinius laiptus gan smulkiai esu rašęs (bene tik ne „Laisvoje Lietuvoje“) praejusių JAV prezidento rinkimų vajaus metu. Gorų politiniai laiptai buvo nukloti raudonu kilimui. Jį nutiesė naftos magnatas Armandas Hameris. Gi jo tévas Julius Hameris buvo JAV komunistų partijos steigėjas. Nenuostabu, kad bolševikams Armandas nutiesė pelningo verslo kelius į dolerių aruodus. Ne be reikalo jis girdavosi ant savo staloturis Lenino portretą su parašu ir įrašu: „Mano draugui Armondui Hameriu“. Prieš porą dešimtmečių paviešinė ligi tol išlapintus „Venona“ žvalgybos dokumentus paaiškėjo, kad Elo Goro šeimos politinis mecenatas buvo SSRS agentas (o vadinosi kapitalistu). Sakoma, kad ir jo vardas buvęs parinktas pagal bolševikų simbolį: „ranka ir kūjis“ – „Arm and hammer“.

Tad štai kaip gali susiklosti faktai ir įdėjos, atidžiau pasvarsčius mūsų planetos atsiliimo ir atšalimo ciklus, globalizmą ir nacionalizmą, Nobelio premijas ir lietuviškas pypkės. Juk dar net „neuzkabinta“ galimas Saulės veiklos įtakos planetų klimatui, ypač, kai pastebimas Saulės ir Žemės pakitimų sutapimas. Žmogus, išsipūtęs „lyg varlė prieš jauti“, mano savo veikla galis sugriauti Dievo sukurtą pasaulį. Žmogus gali užtersti ežerus, upes, giriąs ir savo smegenis, bet ne jam pakeisti planetą ir Saulės sistemas.

Vilius BRAŽENAS

Padėka

**Kauno miesto savivaldybės merui Andriui Kupčinskui
Kauno miesto savivaldybės tarybos nariams**

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos vardu dėkoju už Jūsų pilietinę ir patriotinę poziciją, vasario 28 d. priimant Kauno miesto savivaldybės tarybos sprendimą T-80 „Dėl Vytauto Didžiojo vardo suteikimo Aleksoto tiltui, sovietinių simbolių išmontavimo ir informacinės lentos įrengimo“. Šis sprendimas ypač reik-

nais metais ant tilto atsiradę okupacinių simbolų atkūrus nepriklausomybę buvo pridengti, tačiau po tilto remonto Savivaldybės praejusių tarybos kadencijos metu buvo net išryškinti. Tai sukelė Lietuvos žmonių pasipiktinimą.

Tikimės, kad informacinių lentoje bus paminėti tilto gynėjai – 1941 m. birželio sukilėliai, paaukoję savo gyvybę kovoje su okupantu, ketinusių tiltą susprogdinti.

**LPKTS pirmininkas
Antanas LUKŠA**

Ivykiai, komentarai

Pavojus pasaulio saugumui

Rusija kelia vis didesnį pavojų pasaulio taikai ir saugumui. Tą parodė kasmetinio JAV Senato posėdžio, skirto 2008 metų pavojams, kylančiams JAV, svarstymai. Didžiausią pavojų keliamais faktoriais buvo įvardijama islamistų fanatikų „Al Qaedos“ organizacija, padėtis Irane ir Irake. Beje, pirmą kartą pasutiniaisiais metais tarp pavoju keliancių šalių buvo paminėtos Rusija ir Kinija. Rusija beje, pakliuvi į tą sąrašą pirmą kartą po SSRS subyrgimo. Kalbėdamas Senate JAV nacionalinis žvalgybos vadovas Maiklas Makknelis, be sparčiai augančio Rusijos karinio potencialo, atkreipė dėmesį: „JAV privalo atkreipti rimtą dėmesį į Rusijos keliamą finansinį pavoju. Rusija, kartu su Kinija puikiai išnaudoja užsienio rinką stiprindamos ir realizuodamos savo įtaką pasaulyje. Mes priėjome išvados, kad Rusija ir Kinija turi visas technines galimybes įiskverbtį į JAV informacinię sistemą, pirmiausia perkant žvalgybinius duomenis, kaip tai Rusija pademonstravo Estijoje.“ Amerikiečių žvalgybos vadovas savo 45 puslapių pranešime JAV senatoriams ypač atkreipė dėmesį į tai, kad agresyvios Rusijos pastangos blokuoti dujų ir naftos transitą iš Kaspijos regiono į Vakarus, paimti visiškon Maskvos kontrolėn energetinį Rytai-Vakarai koridoriu, reiškia potencialią jėgą naudojantis energetinių resursų kontrole, vykdant globalinę politiką.

Toliau Maiklo Makknelio pranešime sakoma: „Rusijos ginkluotosios pajėgos pasutiniaisiais metais gana sekmingai įveikia užsitiesusią netvarką armijoje, laivyno ir aviacijoje, prasidejusią paskutiniaisiais SSSR egzistavimo metais, todėl karinių iššukių jokiu būdu negalima atmetti.“ Tiesa, M. Makknelis atkreipė dėmesį, jog šiuo metu Rusijos armija susiduria su rimtomis problemomis komplektuojant karinių specialistų ir apskritai naujokų kontingentą, taip pat dėl šauktinių sveikatos ir demografinių problemų. Daugelio naujokų tenka atsisakyti dėl labai blogos sveikatos būklės. Beto, į armiją patenkla labiausiai neįsilavinę jaunuolai, beveik beraščiai. Turtingesnių tévų ir pakankamai išsilavinę šauktiniai paprasčiausiai nuo tarnybos išsiperka, o kariniai komisariatai, tai pripažsta netgi Kremliaus kontroliuojama Rusijos spauda, ta-

po vieni iš labiausiai korumpuotų institucijų. Tad viena iš didžiausių problemų – kaip patiketi šiuolaikinę karinę techniką visiškiems analfabetams. JAV užsienio žvalgybos specialistai pripažsta, kad Rusijos strateginės paskirties pajėgos tebéra gana pajėgios, ginkluotės gamybos pramonė susiduria su labai rimtomis problemomis. Sunkiai komplektuojamos aukštos kvalifikacijos personalas, nekalbant apie šiuolaikinę techninį pergelavimą, naujausią technologijų karo pramonėje įdiegimą.

Tačiau pagrindiniu Rusijos ekspansijos šaltiniu lieka ne tiek karinių muskulų demonstravimas, kiek energetinė ekspansija. Pirmiausia dujotiekį iš vidurinės Azijos į Europą klausimas, siekiant apriboti ar bent jau sumažinti Europos Sąjungos šalių priklausomybę nuo Rusijos. Bandant apriboti priklausomybę nuo Rusijos energetinių resursų ir buvo sugalvotas net dviejų tūkstančių mylių ilgio dujotiekio „Nabucco“ tiesimas. Tas dujotiekis turėtų sujungti Rytų Turkiją su Austrija ir suteikti galimybę Europai gauti 31 mlrd. kubinių metrų dujų kasmet. Kuras turėtų tekėti iš Azerbaidžano, taip pat iš Turkmenistano. Tačiau jau dabar „Nabucco“ dujotiekio projekto autoriai labai sunerimė, kad Rusija, tiksliau – valdžios valdomas visagalis „Gazprom“, uždėjo leteną ant Turkmenistano, kurio dujų eksportas iki šiol visu 100 proc. priklausė nuo Rusijos komunikacijų. Tiesa, dėl turkmėniškų dujų dėmesį atkreipė ir Kinija. Todėl Turkmenistano valdžiai pavyko priversti „Gazprom“ mokėti už turkmėniškų dujų transportavimą per rusiškus dujotiekius ir padidinti kainą nuo 100 iki 150 dolerių už tūkstantį kubinių metrų.

Maskva ir toliau spausdėti tiekėjus iš Azerbaidžano ir Turkmenistano. Su Kazachstanu problemų beveik nėra. Buvęs partinis veikėjas, dabar prezidentas Nursultanas Nazarbahevės tiksliai šoka pagal Kremliaus ir „Gazprom“ muziką. Be to, N. Nazarbahevės aktyviai palaiiko vadinamąsios Eurazijos kūrimo idėją. I tą Euraziją siekiama įtraukti visas, išskyrus Baltijos valstybes, buvusias sovietinės respublikas.

Spredžiant iš JAV žvalgybos direktoriaus pranešimo Senatui, Vašingtonas pagaliau suvokė, jog buvęs „šaltasis karas“ niekur nedingo, kaip ir imperinės Kremliaus ambicijos.

Vodevilis, pavadintas prezidento rinkimais

Tokiais žodžiais ne vienas nuosaikus politikas pavadino Rusijos prezidento rinkimus, įvykusius kovo 2 dieną. Galima priminti, kad pagal tarpautinių žodžių žodyną, žodis „vodevilis“ kilęs iš prancūzų kalbos „vodeville“. Jis reiškia Prancūzijos miestų senovinę satyrinę proginę dainele ar lengvo turinio komediją, pažairintą dainelėmis, kupletais ar šūkiais. Rusijos prezidento rinkimai įvertinti griežčiai. Jie įvardijami žodžiu „farsas“, nes rinkimų rezultatai jau buvo žinomi iš anksto. Ne atsitiktinai né viena rimtesnė tarptautinė organizacija nesivargino ir neatsiunté savo stebetoujų. Daugelis rusų abejingai žiūrėjo į rinkimus, nes puikiai žinojo, kad didele balsų persvara prezidentu bus išrinktas iki tol mažai kam žinomas vicepremieras Dmitrijus Medvedevas. Visi puikiai supranta, jog ką bebūtų pasirinkę V.Putinas, tas ir būtų išrinktas. Nesvarbu, kad balsavusieji už D.Medvedevą, ypač Lietuvoje gyvenantys Rusijos piliečiai, viešai skelbė, kad balsavo už V.Putiną. Net paprasti piliečiai suprantą, kad D.Medvedevas bus tik marionetė. Kita vertus, iš 107 milijonų užregistruotų Rusijos rinkėjų didelė dauguma – absolютūs politiniai beraščiai. Jie įtikėjė, kad tik V.Putino dėka jų gyvenimas pagerėjo: pastoviai mokami atlyginimai, padidėjo pensijos. Nors... jos liko tokios pat varganos, nes pensininkui, neturinčiam papildomą pajamą ar šeimos paramos, beveik neįmanoma sudurti galu su galu. Be to, išpūstas burbulas, kad V.Putinas prispaudė uodegas vadinamiesiems oligarchams, susigriebusiemis pagrindines valstybės ūkio šakas. Esą, kraujasiurbiai oligarchai B.Jelcino laikais visus Rusijos žmones pavertė savo vergais. Dabar jie ēmė atgailauti ir V.Putino dėka savo milijardais daliasi su liaudimi... V.Putino prezidentavimo laikais milijardierių oligarchų skaičius viršijo 100, ir toli pralenkė Vokietiją. Skirtumas tik tas, kad V.Putinas ir jo kagebistinė aplinka nustūmė nepalankius oligarchus, ypač bandžiusius kištis į politiką. Kita vertus, paties V.Putino turtas vertinamas 40 mlrd. dolerių. Tokių pranešimų oficialiai nepaneigia net Kremlius.

Taigi kovo 2 d. įvykę Rusijos prezidento rinkimai buvo patys nuobodžiausi po SSRS žlugimo. Be D.Medvedevo ir kitų trijų kandidatų – komu-

nistų lyderio G.Ziuganova, reksnio ir chuligano, nuolat keikiančio Baltijos valstybes, Liberalų demokratų partijos lyderio V.Žirinovskio ir A. Bogdanovo, kitiems kandidatams iš anksto buvo užkirstas kelias. Pats V.Putino įpėdinis nedalyvavo jokiose diskusijose nei per televiziją, nei per radiją. Tačiau televizijos laidų metu ir per žinių laidas D.Medvedevui pylés liaupsés. Rinkimų kampanijos metu kandidatai „laidė“ liežuvius kaip kas susgebėjo. Kai Serbijos kolonija Kosovui paskelbė apie savo neprilausomybę, V.Žirinovskis pareiškė, jog netrukus apie „savo neprilausomybę paskelbs Estijos rusai ir savo „respubliką“ prijungs prie Pskovo srieties.“ Niekas iš oficialiojo Kremliaus nepaneigė ir nepasmerkė tokį V.Žirinovskio sapaliojimų.

Nors buvo skelbiama, jog gali įvykti antras rinkimų turas, tuo niekas netikėjo. Viskas buvo padaryta taip, kad absolucių balsų daugumą jau pirmame ture gautų D.Medvedevas. Jei V.Putinas taps premjeru, tai faktiškai jis ir valdys Rusiją, D.Medvedevui palikdamas tik medalių dalijimą tiems, kuriuos nurodys premjerius. Ir visai nesvarbu, kad Rusijos konstitucija premjerui nešuteikia tokų galių.

Laukti imperinių ambicijų ar užsienio politikos sušvelnėjimo bei tariamo D.Medvedevo liberališkumo nėra prasmės. Viskas sustyguota iš anksto. Nebent Rusiją ištiktų koks nematytais sukrėtimas, apie kuriuo galimybes prieš prezidento rinkimus įspėjo aukštūi Rusijos centrinio banko pareigūnai. Jie sakė, kad Rusija dėl išaugusių dujų ir naftos kainų ilgai neišgyvens, nes daugelis pramonės šakų merdi.

Kremlius stengési parodyti pasauliui, kad didžioji dauguma Rusijos rinkėjų ateis balstuoti. Taip ir įvyko. Oficialiai skelbiama, kad rinkimuose dalyvavo 70 proc. rinkėjų, ir net 72,2 proc. atidavė savo balsus už D.Medvedevą. Toks rinkėjų aktyvumo skatinimas buvo masinis. Balsuotojams buvo dalijama net degtinė, simbolisku pavadinimu „Putinka“. I ligonines, gimydimo namus nebuvo priimami pacientai, jei jie neturėjo savimi rinkėjų pažymėjimų. O ką kalbėti apie atvarytus kareivius, kurie net nepažvelgė į balsavimo kabinas metė biuletenius tiesiai į balsadėžes užvienintelį Kremliaus statytinį Dmitrijų Medvedevą.

Jonas BALNIKAS

Laikas ir įvykiai

Bitės gali suteikti daug daugiau informacijos apie aplinkos švarą, negu specialios kontrolinės tarnybos, – taip mano Bulgarijos biologijos centro darbuotojai. Nustatyti dirvožemio, vandens ir oro užterštumo dinamiką, reikia kasdien analizuoti daugybę pavyzdžių. O penkios–šešios bičių šeimos tokius pavyzdžius surenka 3–4 km spinduliu nuo avilio. Pagal žiedadulkų cheminę analizę galima be ypatingo vargo nustatyti pramoninių ir buitinų atliekų koncentraciją ploto kvadrati niame metre.

* * *

Kalifornijos universiteto San Franciske bendradarbis dr. Prusineris paskelbė apie organizmą, vadinančią prieną, atradimą. Šie organizmai mažesni už virusus ir neturi nei genų, nei nukleino rūgšties dauginimuisi. Prionus sunku aptikti. Kad susargintų žmogų, jiems reikia nuo 2 iki 20 metų. Kai kurie tyrinėtojai mano, kad prionai gali sukelti reumatoidinį artritą, išsétinę sklerozę, Parkinsono ir kitas ligas.

Prionai buvo rasti tiriant pavojojant avių ligą, pažeidusią centrinę nervų sistemą. Daktaras Prusineris mano, kad prionai gali įiskverbtį į žmogaus ir gyvūnų organizmą, išskurti ląstelėse ir jose daugintis. Dabar prionai gerai žinomi medikams ir sekmingai nukenksminami.

* * *

JAV sukurtais prietaisais „Dazzer“ (stulbinantis) paskelbtas „Metų gaminis“. Jis padeda gintis nuo užpuolusio šuns. Paspaudus mygtuką, prietaisas ima skleisti 25 tūkst. kHz dažnumo ultragarą, kurio žmogus negirdi, o šuns ausiai jis labai nemalonus. Gyvūnas arčiau kaip per 5–7 metrus nesiartina, ima purytis ir kuo skubiausiai sprunka į šalį. Šuns sveikatai tuo nepakenkiama, – rašoma „Veda a život“ žurnale.

* * *

Anglijos Mančesterio universiteto bendradarbiai sukurė metodą naftai iš buitininių atliekų gauti. Ji ne prastesnė už gaunamą Artimuosiuose Rytuose. Šiam tikslui šiukslės kaitinamos iki 350 laipsnių Celsijaus padidintame slėgyje su metalo katalizatoriumi ir specialiu skysčiu. Eksperimentiniame įrenginyje iš 10 tonų šiukslių gaunama 26 barelių naftos (1 barelis – 159 litrai), kurioje nėra sieros ir kitų atmosferą teršiančių priemaišų. Tokios sintetinės naftos gamybos savikaina – 45 JAV doleriai už bareli.

**Pagal spaudą parengė
Midas URBONAVIČIUS**

Sibiro Alma Mater šiandienos Lietuvos kontekste

(atkelta iš 1 psl.)

Jiems mokykla ir aukštosių ugdymo įstaigos buvo žmogiškojo orumo, tautinės savigarbos išlaikymo ir tėvų įskiepytos meilės Tėvynei išbandymo įstaigos. Iš šiandienos realijų sunku suvokti, ką jautė palytėtieji suluosintos vaikystės, kaip jiems reikėjo mokslo šviesos siekti sovietinės ideologijos persunktuose Sibiro mokyklose.

Tai iliustruoti padėtį minimoje knygoje savo prisiminimus publikuojančios tremtinukės Rožės Gaidžiūnaitės-Jankauskienei apsakymas "Tremtinio mokslo kelyje sutikau ir geru žmonių". Cia rašoma: "Kartą per klasés valandélę auklėtoja manęs paklausė: "Na, Rožele, papasakok, kaip ten Raudonoji armija jus išvadavo?" Aš tuo metu tiesiog pasimečiau. Niekada apie tokį išvadavimą nebuval girdėjusi, visada buvo tiesiog sakoma, kad rusai užėjo. Atsistojau ir išklausimą atsakiau klausimais – "Kas išvadavo? Nuo ko išvadavo?" Klasés draugės klausė, ar aš nesigaliu esanti ne rusaitė, domėjos, kodėl ne komjaunuolė. Bet kai pasakiau, kad pirmieji komjaunuoliai Lietuvoje – ne pirmūnai, opaskutiniai tinginiai, kurie į komjaunimą išstojo tik tam, kad mokytojai rašytų geresnius pažymius (dauguma tokį ir buvo), daugiau niekam panasių klausimų nebekildavo".

Pirmajame tome papasakotos 121 žmogaus istorijos. Antrajame – 80. Savo mokslo siekimo istorijas čia pasakoją ne tik tremtiniai, tremtyje mirusiuju našliaiciai, priverstiniai išeiviniai į užsienio šalis (yra straipsnių iš Čikagos, Australijos, Lenkijos, Vokiečių), tačiau ir moksleiviai, dalyvavę rašinių konkurso "Noriu būti Lietuvos šviesuoliu" nugalėtojai. Moksleiviai nuoširdžiai tyrinėja skaudžios patirties savo bendarataučių, daugiausia – senelių ir močiūčių gyvenimo ir mokymosi istorijas tremtyje. Knygos pristatyme šiomis knygomis apdovanoti moksleiviai prižadėjo jas vertinti ir skaityti.

Įamžinti mokslo siekius

"Tremtinys" pakalbino knygos sumanytojai ir sudarytoja Romualdą Baltutį, kuris nuveikė milžinišką darbą sudarydamas 200 autorių skurputį autentiškų ir savotiškai įdomių istorijų foliantus. Ne tiketai užkluptas jis neslepė,

kad didžiausią įtaką jam padarės jo tėvas, mokytojas Liudas Baltutis, kuris dirbo Kuruvėnų mokyklos vedėju, prieš tai – mokytoju Joniškyje ir kituose miesteliuose. Pasak jo, 1919 m. tėvas buvo pradinių klasių seminaristas Šiauliųose. Tais pačiais metais juos Šiaulių pedagogai pakvietė kovoti su bermontininkais. Ir jis sutiko. Buvo žvalgas Joniškyje, veikė Kuruvėnose, Kuršenuose, Žagarėje, Pasvalyje. R. Baltutis Moksly akademijoje susirado straipsnius, kurie aprašo ir jo tėvo žygius.

"Mane žavi tai, kad moksleiviai 19–21 m. amžiaus jau dirbo mokytojais. Dar neturėdami amžiaus cenzo, tačiau jau buvo tinkami kovoti už Lietuvą. 1923 m. mano tėvas – Kepalių vaikų prie-glaudos vedėjas. Ir tais pačiais metais jis – jau savanoris Klaipeđoje, kur keli šimtai studen-tų dalyvavo Klaipėdos vadavi-mo sukilime. 1941 m. jis jau kalnuotame Altajuje su visa šeima (trys vaikai). Ten suku-rė kapelytę. Išmokė vaikus lietuviškos muzikos. Kai tréme, jo nebuvo namuose. Tačiau aklo atsitiitinumo dėka, mes buvome kartu su juo. Mums riedant į tremtį, mus bevežant traukiniu, atsitiktinių tėvą gabentės traukinys į Rešotų vyrų lagerį sustojo langas prieš langą su mūsų traukiniu į mes susitikome".

R. Baltutis pasakojo, kad tremtyje tėvas daug pasakojo, mokė. "Apie Vakarų Europą, apie radijo išradėjus, Žalgirio mūšį. Aš nė vienos klasés ne-su baigės lietuviškai, tačiau kai pradėjau mokytis, pasakodavau taip, kaip man atrodė, o ne taip, kaip rusų vadovėliai teigė. Ir dabar skaitau ir girdžiu taip pat", – prisipažino R. Baltutis.

Jam atrodė, kad jis privalo įamžinti tuos mokslo siekius, kaip buvo mokytasi "ekstremaliomis sąlygomis": Sibire, po kalėjimo, visiškų našliaicių. Kaip mokslo siekė vaikas, kuris lietuviškai tei-smoko pasakyti "mama", o mokslo siekė anglų zonoje.

"Mane visada stebino mokslo žinių troškimo ir siekimo fenomenas. Nekalbu vien apie profesorius. Gal jis tapo geru staliumi, bet jis to siekė ir tai yra užfikuota mūsų sukurtoje knygoje", – tvirtino R. Baltutis.

Unikalūs drąsos saltiniai

Pats jis niekaip negali pamiršti, kaip važiuodavęs į pa-skaitas parą laiko ant vagono

stogo, tam, kad sutaupytu pinigų. Ne maistui. O tam, kad parvežtų tėvui ar seserai dovanėlę. Taip taupydamas jis sugebėjo padovanoti gitarą. Taip pat jis tvirtino, kad nėra atidavęs duoklės mokytojo feno-menui.

Knygos pristatymo metu iš knygu dėžių buvo sudėtas simbolinis paminklas lietuvių istorijai, atminčiai, tiesai, mokslo siekimui. Dėžės užklotos Lietuvos trispalve. Ant jos pastatyta šviesos (žinių siekimo) simbolis – žvakė. Ją uždegė R. Baltučio vaikaitis, padedamas vyskupo E. Bartulio. Pasak R. Baltučio, tai simbolinės plytos įtokį virtualų paminklą, kuris galbūt kada nors atsiras ir tikrovėje. Jis neslepė, kad bendražygiai ji "klibina iš visų pusų, kad rinkčiau medžiągą trečiajam tomui".

"Pilnas dėkingumo neturiu gilesnių žodžių pasakyti šiandien tiems, kurie, taip giliai išgyvenę tremtį, šiandieną švytintys, spinduliuojantys meile Tėvynei, Dievui ir artimui. Dėkoju visiems už Jūsų ištikimybę ir meilę, už tai, kad nepalūzote į šiandien parodėte jaunajai kartai tikrą gyvenimo skonį, gyvenimo grožį", – sakė E. Bartulis.

Renginyje dalyvavo daug garbingų svečių. Be Seimo nario A. Stasiškio, labai aktualią kalbą išrėžė Tėvynės sajungos frakcijos Seime narė Vilija Aleknaitė-Abramikienė:

"Galvoje kirba sarkastiška mintis. Pasamdė Vyriausybė grupę žmonių, kad jie išgalvotų ir sukurtų (už pinigus) drąsią Lietuvą. Ir sėdi tie žmonės dabar kažkur Vilniuje ir kuria drąsią Lietuvą. Ir mąsto sau, kaži iš ko galėtume mes tą drąsumą atkapstyti ir atrasti? Žinoma, jeigu jų horizontas tokis siauras ir jie mato tiktais dabartį iš labai arti, tai sustinku, gal kartais ir sunkoka atrasti tos Lietuvos, tačiau labai skaudu tada, kai taip daro žmonės, megindami pristatyti tau-tą, lietuvių tautą, kurios drąsos šaltiniai pasaulio istorijos kontekste yra unikalūs", – sakė ji, paveikta perskaitytos "Sibiro Alma Mater".

Baigiant norisi pamastytis apie mūsų tautos patirtį, kurioje išsilavinimas buvo vienas svarbiausiu akstinu, leidęs išlaikyti ne tik žmogiškojo orumo aukštai išskeltą kartelę, tačiau ir šventą tarystę savo Tėvynės labui. Ar bereikia didesnių lietuviškos drąsos ir ryžto pavyzdžių?

Ingrida VĖGELYTĖ

Šeikiname

80 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį politinį kalinių, karį savanorį Kazį PLESKŪ, gyvenantį Marijampolėje.

Kazi, nuėjai sunkų, garbingą politinio kalnio kelią. Linkime, kad Tavo gyvenimą lydėtų laimė, gera sveikata, partizaniška išvermė, saulėtos dienos, puiki nuotaika ir Dievo palaima.

Kovos draugai

* * *

Albertą ŠADUIKĮ, buvusį Karagandos-Kemerovo-Omsko lagerių politinį kalinių, LPK Sąjungos prezidiumo narį, Trakų skyriaus pirmininką, Šaulių sąjungos Trakų VI-osios kuopos nari, gyvenantį Trakuose, sveikiname 80 metų jubiliejaus proga.

Linkim laimės, šviesesnės už saulę,

Linkim qzuolu būti stipriu,

Linkim sveikatos ir meilės, karštesnės už liepsną,

Būti didele laime namų šilumoj...

Ir žaliuoki, žydék šauliška savo tvirtybe

Mūs brangioj, mylimoj Lietuvą.

LPKS Trakų skyriaus valdyba

Gyvosios pamokos

Mūsų rašytojas ir filosofas

Vydūnas sakė: „Mažosios tautos teturi vieną stiprybę, būtent dvasios švarumą“. Su šiuo dvasios švarumu prieš 90 metų buvo paskelbtas Vasio-rio 16-tosios Aktas, su dvasios švarumu įkovą su sovietų okupantu kilo Birželio sukilėliai, davę pradžią dešimt metų truskusiai partizaninei kovai dėl Lietuvos laisvės. Norėdami paryškinti tos kovos prasmę auką, sąlygas, jos herojus, ugdant mokinį širdyse kilnaus patriotiškumo jausmus, geresnį krikščioniškų vertibių supratimą, rengiamė miesto mokinįsusitikimus su buvusiais Laisvės kovotojais.

Šiuos susitikimus vadiname gyvosiomis teminėmis pamokomis „Amžinai gyvi – Tėvynėi pasiaukojimo pavyzdys“.

Tokios pamokos vyksta netik mokyklose, bet ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos salėje, Tremties ar Genocido aukų muziejuose. Jose dalyvavo Kauno „Saulės“ gimnazijos gimnazistai, „Ažuolo“ katalikiškos, Stasio Lozoraičio, Juozo Urbšio, „Nemuno“, Vilijampolės vidurinių mokyklų mokiniai. Pamokose kovų prisiminimais daug kartų dalijosi buvę Lietuvos partizanai Juozas Armonaitis, LPKTS pirminkas Antanas Lukša, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo viršininkas Vytautas Balsys, Didžiosios kovos apygardos vadas Augustinas Svenčionis, 1941 metų birželio 22–28 dienų sukilėlių sajungos tarnybos pirmininkas Alfonsas Zaldokas, miesto savivaldybės „Gerumo plyta“ apdovanotas Albinas Staugaitis, žinomas rašytojas bei kompozitorius Antanas Paulavicius, taip pat Lietuvos partizanų Ginkluotų pajėgų vadovas Adolfo Ramanausko-Vango duktė Auksė. Prasminga, kad tokiemis mūsų patriotinio

ugdymo renginiams savo dalyvavimui ir pasakytu žodžiu dide-li dėmesį ne kartą yra parodės Lietuvos Respublikos Seimo narys ir Lietuvos Sąjūdžio pirmininkas Rytas Kupčinskas.

Tokiose pamokose daugelis moksleivių gal pirmą kartą iš arti pamato gyvai Lietuvos partizaną, joveidą, kilniai, sirdį žvilgsni, išgirsta metų naštos šiek tiek prislopintą, bet dar jaunatiškai ryžtingą balsą, atidžiai klausosi jo paskojamų kovų su sovietiniu okupantu, nueito nepaprastai sunkaus gyvenimo kelio, pažymėto jaunystės praradimui, kalėjimais, lageriais, tardymo kančiomis, epizodų. Neseniai vieną restauruotą partizanų bunkerį Kazlų Rūdos miške savo akimis pamatė būrys „Saulės“ gimnazijos moksleivių. Daug ką pašiurpino jame esanti tamsa, drėgmė, kitos „patogaus gyvenimo“ neatininkančios sąlygos.

Praėjusių savaitę tokį pamokų ciklas tėsėsi. Penktadienio popietę į LPKTS būtinės salė sugužėjo apie šimtas Petro Vileišio vidurinės mokyklos mokinį bei nemažas būrys mokytojų. Gražu, kad šiame renginyje dalyvavo ir mokyklos direktorės pavaduotoja Lina Dekerienė bei miesto Švietimo ir ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė Rita Rasikienė. Programėlę atliko 5a klasės mokiniai, vadovaujami savo auklėtojos Laimos Pocinkienės. Pamokos metu taip pat dalyvavo minėti buvę Lietuvos laisvės kovotojai – Antanas Lukša, Vytautas Balsys, Albinas Staugaitis. Aktyviausi pamokos dalyviai buvo apdovanoti knygelėmis, o mokykla – monsinjoro Alfonso Svarinsko rūpesčiu ir jo lėšomis išleistais mūsų žymių rašytojų bei visuomenės veikėjų portretais.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Ateiti kuriame šiandien

Ateiti kuriame šiandien, pasiremdam vyresniųjų išmintimi ir patirtimi. LPKTS Šiaulių filialo pirmininkas N. Deveikis ir tarybos narė V. Jokubauskienė bei visi nariai noriai vykd kilnią atminties misiją. Filialo nariai miebai dalyvauja rengiuose, dalijasi savo žiniomis.

2007 m. lapkritį buvo sudaryta bendradarbiavimo sutartis su Aukštabalio vidurine mokykla. Pirmiausia pradėjome ruoštis bendram projektui „Misija – Sibiras“. Mokykloje parengėme anketą, kurios tikslas – surinkti žinių, kiek yra mokinį, kurių artimieji buvo represuoti ir ištremti. Si darbą vykdė istorijos mokytojos R. Gedminienė ir E. Grigaliūnienė. Surinktas žinias apibendrinome ir pavaizdavome grafiškai. Vaikai turėjo proges pakalbėti su savo šeimos narias, seneliais, kaimynais, susieti istoriją su savo šeimos gyvenimu. Paaikėjė, kad jaunoji karta mažai bendrauja su seneliais, retoje šeimoje kalbama šia tema.

Lietuviai kalbos mokytoja O. Kovoliukienė organizavo rašinių „Ką man sako žodis TREMTIS?“ konkursą. Mokiniai dailės mokytoja J. Šaltienė piešė temą „Ateiti kuriame šiandien“. Vaikų rankomis buvo pagamintas kryžius ir pastatytas Kryžių kalne (dar-

Aukštabalio mokyklos jaunieji šauliai bėgime „Gyvybės ir mirties keliu“

bū mokytojai R. Bagdonas, K. Umbražūnienė).

Svečiai iš Vilniaus pademonstravo filmuotą medžiągą iš kelionės po tremties vietas Sibire. Po filmo demonstravimo Šiaulių filialo skyriaus buvę tremtiniai šiltai bendravo su vaikais, atsakinėjo į klausimus. Džiaugiamės pasiektu rezultatu – atsirado ryšys šeimoje su istorija, domėjimasis tremtimi.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Šiaulių filialo nariai pakvietė Aukštabalio mokyklą dalyvauti projekte „Lietuvos laisvės kaina“. Mokyklos jaunieji šauliai dalyvavo Sausio 13-osios respublikiniame renginyje „Gyvybės ir mirties keliu“ Vilniuje.

Simboliška, kad jaunieji šauliai iš Vilniaus atvežė Sausio 13-osios atminimo medalį ir jį įteikė LPKTS

Šiaulių filialo pirmininkui V. Deveikui.

Sunku pasakyti, kas laimėdaugiau – jaunystė ar išmintis. Drįstu tvirtinti, kad laimime visi – daromės dvasingesni ir turtingesni. Aukštabalio vidurinės mokyklos astovai dalyvavo tremtinių konferencijoje, klausėsi partizanų ansamblio „Vidurnaktį nežuvę“ koncerto. Šiaulių miesto mokykloms buvo padovanota 50 knygų.

Taip ugdoma pagarba istorijai, meilė Tėvynei ir žmonėms, mokoma kurti gyvenimą šiandien, testi tai, ką kūrė mūsų seneliai. Prie šio kilnaus darbo prisideda Aukštabalio mokyklos bendruomenė, jaunieji šauliai ir žinių keliu veda Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos Šiaulių filialo nariai.

Eglė GRIGALIŪNIENĖ

Be globos liko penki mažmečiai Karauskų vaikai. Kai mynai juos laikinai priglaudė, iš kalėjimo gržusi mama ir teeta juos vėl prižiūrėjo, tačiau mama netrukus buvo nuteista 10 metų ir išvežta į Karaganos lagerius.

G. Karkauskas parengė rezistencijos metų realijų parodą, skambėjo partizanų dainos, atliekamos LPKTS Lazdijų filialo choristų ir Kirsnos miestelio dainininkų. Renginio vedėja A. Bagdonavičienė džiaugėsi, kad Lazdijų krašto žmonės gali didžiuotis turėdami merą Artūrą Margelį. Jis suprantą, atjaučia ir padeda buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams, partizanams. Renginiuose visada dalyvauja jo vaikai.

Prasminga, kad Kirsnos Laisvės kovotojai pagerbtų Lietuvos valstybės atkūrimo dienos 90-ujų metinių išvakarėse.

Antanina URMANAVIČIENĖ

Laisvė, apvainikuota gyvybės kaina

(atkelta iš 1 psl.)

1948 m. vasario 11-osios vidurdienį nei Karauskų šeima, nei partizanai su vadu Broniumi Šalaševičiumi-Žilvičiu, buvusiu tuo metu sodyboje, neįtarė išdavystės. Par sidavėlis pranešė Lazdijų KGB. Septyniasdešimt čekistų su ištikimais pagalbininkais – stribais apsupo Karauskų sodybą – užvirė atkaklus mūšis, trukės apie porą valandų. Priešai padegė sodybos ūkinį pastatą. Partizanai, kovęsi nepalankiomis sąlygomis, ryžosi trauktis. Dalis partizanų liko kovoti ir pridengti besitraukiančius ginklo brolius. Automatų ir kulkosvaidžių ugnimi stabdė priešų puolimą. Nelygioje kovoje žuvo penki kovojojai, gynę Lietuvos laisvę ir sodybos šeimininkus: Vincas Bartaška-Vaidotas, Vincas

Busila-Ramunis, Juozas Jančius-Rytas, Stasys Keršulis-Švyturys, Juozas Zdanavičius-Trispalvis, Juozas Karauskas, sodybos šeimininkas.

Mūšio metu buvo sužeistas partizanų vadas B. Šalaševičius-Žilvitis ir partizanė Ona Jančiūtė-Deimantė. Keiliems partizanams pavyko prasiveržti ir pasitraukti. Kautynių metu buvo sužeistas Gedimino Karauskų brolis Juozas ir Adelė Ledaitė. Žuvusių Laisvės gynejų ir sodybos šeimininko kūnai nuvežti į Lazdijus.

Gedimino Karauskų mama ir tetė – ryšininkės, partizanų rėmėjas areštavo. Lazdijų kagėbistai jas žiauriai tardė. Iki šiol nežinoma, kur yra jų palaikai. Skaudu, kad kasmet švenčiant Vėlines ir Mirusiu dieną ant jų kapų negalima uždegti žvakučių.

Kapo paslaptis Kalnujuose aiškėja

Kovo 8 d. 13 val. Kalnuju bažnyčioje bus aukojamas šv. Mišios, skirtos prieš 60 metų (1948 m. kovo 6 d.) Šauklių kaimė žuvusiems Lietuvos partizanams: būrio vadui puskari-ninkui Stanislovui Naruševičiui-Jūreiviu iš Viduklės, 1-ojo kuopos skyriaus vadui Viktorui Petraičiui-Žabui iš Berštų, partizanams Juozui Keparučiui-Ažuolui iš Paserbenčio, Jonui Nacui-Bijūnui iš Sujainių ir visiems jų remėjams bei talkininkams.

Tą ankstyvą rytą, žiauraus tardymo neišlaikusio (netikiu, kad samoningo išdaviko) draugo išduoti, partizanai priešinosi juos apsupusiemis okupanto kareiviams, bet jėgos buvo nelygios... Krito keturi Kęstučio apygardos Gintaro rinktinės Priedangos būrio partizanai. Vienam, kaip pasakoja liudytojai, pavyko pabėgti. Ne mažiau galvų padėjo ir užpuolikai, nors juos dengė miškas, o partizanai buvo priversti bėgti per atvirą, lygū lauką Šaltuonos link.

Žuvusius partizanus okupantai ir jų pakalikai suguldė prie vadinamojo stribyno Raseiniuose ir akylių stebėjo, kas atpažins savo artimus ir brangių jaunus vyrus. Gniauždami sielvartą, artimieji neišsidavė, kad neprasidėtų suėmimai ir tardymai. Raseinių apylinkes tuo apskriko žinia apie jaunų partizanų likimą. Merginos, nuolat padėdavusios partizanams, stengési sužinoti, kur paslėps žuvusiu kūnus. Išsiaiškino, kad nei žmogiškumo, nei protelio okupantų parankiniai neturėjo – sumetė šulinin, kad kasti duobės nereikėtų.

Drąsios, gerai partizanus pažinojusios merginos Janina Tarapaitė ir Elena Plusčiaus-1 tė šaltą kovo naktį organizavo karstų gaminimą ir itin pavojingą laidojimą Kalnuju kapinėse. Šiandien, prabėgus 60 metų, jos gali mums papasakoti tų baisių įvykių detales.

Lietuvos Ypatingajame archyve mažai patikimų duomenų apie to meto įvykius. Okupantų pakalikai, stengdami ištkiti šeimininkams, padidindavo čekistinėse operacijose žuvusių partizanų skaičių, prie partizanų prirašydavo sušaudytus kaimiečius, kad tik būtų pagirti. Ne išimtis buvo 1948 m. kovo 6 d. kautynės. Dokumentuose nurodomi skirtinė žuvusieji. Viename rašoma, kad Raseinių ir Šimkaičių valsčių sandūroje, Šauklių kaimo apylinkėse, karinės čekistinės operacijos metu žuvo keturi Kęstučio apygardos Gintaro rinktinės partizanai: būrio vadas Stasys Naruševi-

čius, skyriaus vadas Viktoras Petraitis-Žaibas, taip pat Leonas Jackys (Jeckus) ir Vytautas Kazlauskas (kitur Petras Bartkus) (LYA, f. K-1, ap. 3, b. 1457, l. 65-66). Vienas iš pamėtų pačių partizanų buvo nuteistas mirti už nedera-mą elgesį kaime, bet čekistai ir jį prisiskaičiavo. Dar įdomesni šaltinių duomenys apie Juozo Keparučio žūtį: žuvo kaip partizanas 1948-06-03. Aktais pasirašytas MGB Raseinių aps. ir vls. įgaliotinių (LYA, f. V5, ap. 1, b. 19435, l. 1, 3, 5, 10-10 a. p., 11). Aiškiai matyti, kad neraštingi stribai sukeitė vietomis mēnesį su diena (turėtų būti 1948-03-06). Kol kas patikimiausias šaltinis yra bendražygį ir artimiausią giminaičių prisiminimai. Žuvusiuosius puikiai pažinojo Pranas Spraunius, Bronius Petraitis, Pranas Lyba, Vincas Keparutis, žuvusių partizanų laidotuvių dalyviai, Janina Tarapaitė-Šliburienė ir Elena Plusčiauskaite-Žitkuvienė.

Negaliu nepaminėti dar vieno skaudaus faktą. Kaip LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijai (b. Nr. N-114, B-657) teigė du liudytojai bei brolis Stasys, aprašomose kautynėse žuvo ir Antanas Bakutis-Mindaugas. To faktą žuvusių partizanų laidotuves organizavę žmonės nepatvirtino. Lietuvos Ypatingajame archyve pavyko rasti dokumentus, kuriuose nurodyta, kad Antanas Bakutis, Prano, slapyvardžiu Angis, g. 1922 m., priklauso Broniaus Neverdausko partizanų būriui ir žuvo 1948 m. kovo mén. Raseinių aps. Kalnuju k. karinės čekistinės operacijos metu (LYA, f. K-1, ap. 58, b. 22768/3, l. 28, 29, 206, 245).

Išv. Mišias Kalnuju bažnyčioje, pagerbtį partizanų ir dvasiškai susitelkti, kviečiame atvykti žuvusiuosius artimiusius, partizaninio pasipriešinimo tyrinėtojus, kitų kraupių okupantų įvykdytų nusikaltimų liudytojus, mokytojus, vidukliškius ir kalnujiškius. Tikimės, kad iškilmėse dalyvaus ir Kalnuju pradžios mokyklos mokytojai ir mokiniai, jau daugelį metų prižiūrintys partizanų kapą. Susirinkusieji taps atnaujinto paminklo pašventinimo liudininkais. Nuo šiol kapas nebus bevardis. Paminklinėje plokštėje iškaltos 1948 m. kovo 6 d. kautynės. Dokumentuose nurodomi skirtinė žuvusieji. Viename rašoma, kad Raseinių ir Šimkaičių valsčių sandūroje, Šauklių kaimo apylinkėse, karinės čekistinės operacijos metu žuvo keturi Kęstučio apygardos Gintaro rinktinės partizanai: būrio vadas Stasys Naruševi-

Aurelijus NORUŠEVIČIUS

Užmiršti tremties puslapiai

„Viesula gyvenimo, išrovas žmogu iš tévynės, meta kartais į tokią šalį, apie kurią pirmiau nei sapnuot nesapnuodavo. Turime gan daug lietuvių, palikusių délei visokių aplinkybių tévynę ir išsisklaidžiusių po visą margą svietą! Europoje gal nerasi kampučio, kur nebūtų lietuvių. Tolimoje Amerikoje jų tiek daug, kad gali dalytis į visokias priešingas sau kuopas, peštis tarp savęs ir dar užtenka dėl užlaikymo kaip kur sandaros.“

Ant salos Sumatros lietuvių tarnauja olandų armijoje. Tasmanijoje (sala prie pietvakarinio Australijos kranto) yra 40 lietuviškų fermų. Siberijoje, apie 600 varstų nuo Tomsko, yra du lietuviški kaimai: Nauja Baisiogala ir Nauja Šeduva...“

„Kaip būtų smagu ir padoru su visais tais lietuviais susinešti.“

(Vincas KUDIRKA, 1889 metai)

Sunkus kelias i mirti

Tą 1945 m. pavasarį, nutirpus sniegui, kalnų papédéje jau geltonavo pirmieji čerų žiedai, uolų šlaituose stiebési į dangų violetiniai fatilių kanukrai, žydėjo fistaškių krūmokšniai. Prie ilgo vienaukščio pastato, kuriame buvo iškūrės rajono partijos komitetas, stovėjo keli prasmatai išdabinti žirgai. Vieno iš jų kalno guga buvo aptaisyta auksu, su perlmutro inkrustacija. Gūnia ilga iki pat „kryžiaus“, o joje – senovinis ženklas: rausvai geltona saulė žalias: gyvybės medžio fone. Tai garsios senovinės giminės ženklas, jo šeimininkas kažkada buvo turtingas bējus viame Kurgan Tiubės vi洛jate.

Žmonės praedami pro šali kelioms minutėms sustodavo, traukė pečiai: „Idomu, ką bendro turi žinomas banditas ir plėšikas su rajono valdžia?“ Jų atmintyje dar buvo gyvi epizodai, kada basmačiai perėję Pendžo upę, suvarė visus Obi Kikio gyventojus į seną aviu košarą ir padegė jį. Jeigu ne pasieniečiai, visi būtų suudegę, laiku suspėjo komisaro Trofimovo būrys. Tiktai vieno bitininko Asadulo Omaro nepavyko išgelbėti, jis pasislėpė po tuščia statine ir užduo. Daug bėdos tada pridarė banditai, atvykę iš Afganistano. Ne tik nužudė tris pasieniečius, bet ir supleškino dviejų kolukų sandėlius, kuriuose buvo laikomi grūdai. Isiveržę į kišla-ką išsivedė su savim penkias jaunas mergaites, prieš tai padegė jų tévų namus. Tarp užpuolikų gyventojų atpažino bėjaus sūnų Rustamą...

Taip jau lémė istorija, kad Tadžikistane pirmi į Komunistų partijos eiles, kaip nekeista, stojo patys aršiausi tarybų valdžios priešai – buvę basmačiai, bėjai ir mulos. Vieini – stengdamiesi išvengti persekiojimo ir kalėjimo, norėdami apsaugoti savo šeimas

jiems pinigų neužtenka šeimai išlaikyti, o čia dar partijos mokesčiai...

Pririšti žirgai prie rajono partijos komiteto pastato muistėsi, puolami uodus nenustovėjo vietoje, o jų šeimininkai, susėdė už ilgo stalo, posėdžiavo. Iš sostinės buvo atsiusta speciali direktyva, kuriuoje buvo nurodoma, kaip paversti Vachšo upės slėnį derlingomis medvilnės plantacijomis. Buvo siūloma likviduoti nendrynas, kuriuose

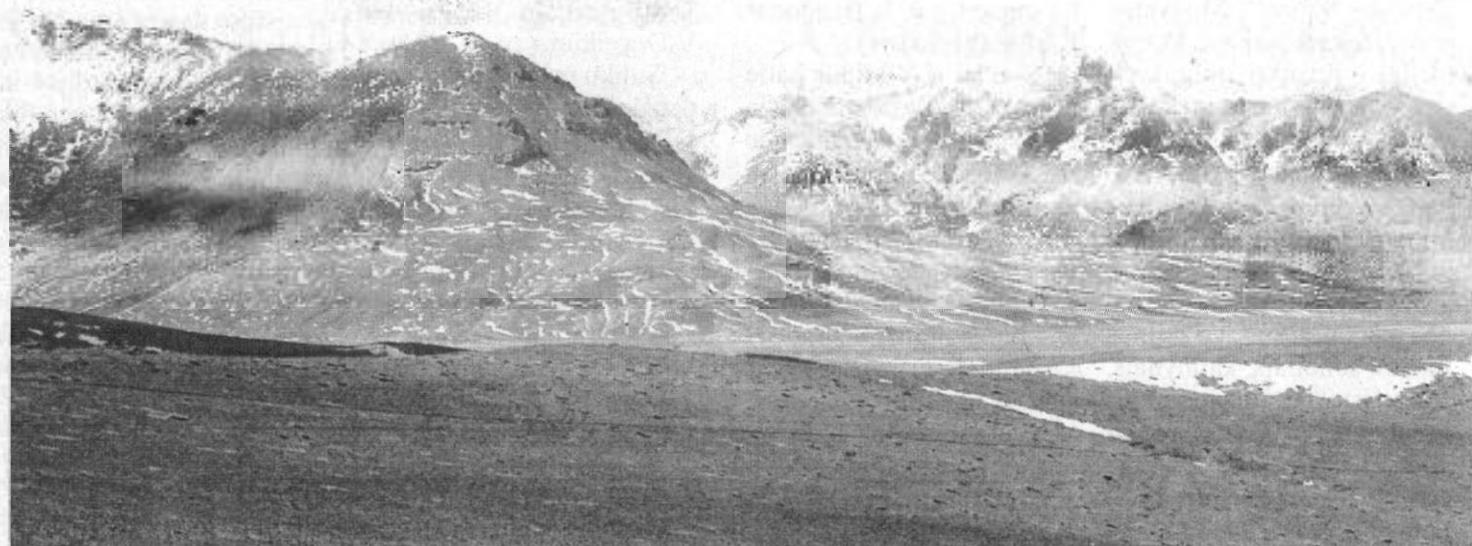
mai paruošti nusausintas žemes, kuriose išleis daigus pirmieji medvilnės krūmai, – kalbėjo pirmasis partijos rajono komiteto sekretorius Nikolajus Maksimovas. Jis apmetė žvilgsniu čia susirinkusius kolukų pirmininkus ir pagalvojo: „Veltui aušinu burną, šitiems basmačiams nusispjaut į užduočių ir įspareigojimų vykdymą, nesi taikstymą su trūkumais, darbo drausmės pažeidimus. Jiems visai nerūpi jų kolektivus.

Midas URBONAVIČIUS

jums vieną paslaptį – greitai sulauksim svečių. Tai tremtiniai iš Lietuvos. Jų beveik šeši tūkstančiai. Specialus ešelonas jau pakeliui į Vidurinę Aziją. Štie žmonės – néra politiniai ar kriminaliniai nusikaltėliai, jie, jeigu taip galima sakyti, likimo aukos, kažkieno kerštas, o gal net saskaitų suvedimas. Aš surinkau jus norėdamas perspėti – neskriauskite jūs ir neleiskit, kad jie būtų kitų skriaudžiami. Visokais galimais būdais stenkite padėti jiem. Gali atsitikti taip, kad štie žmonės greitai bus reabilituoti, ir kaip tada jūs akis jiems pažiūrėsim?!

Nežinojo pirmas rajono

Medvilnės plantacijų belaisviai

Kalnų papédéje – derlingi laukai

Lietuviai pirmaisiais tremties metais

nuo valdžios nemalonės, kiti – sugriuvus musulmonų pasipriešinimui, ieškojo trumpesnio kelio karjeros link.

Stojo į partiją ir paprasti valstiečiai – dechkanai, jiems partinės bilietas buvo reikalinas kaip kelialapis į geresnį, sotų gyvenimą, paaukštinių pareigose. Tačiau, vėliau susigriebę, sakė, kad jie apsiriko, suprato, jog jiems, beraščiam, niekas jokių aukštų postų nesiūlys ir veltui pyragais nešers. Šimtais neše savo partinės bilietus atgal ir metė ant stalo sakydami, kad

veisési tigrų ir nuodingos gyvatės, atlikti melioracijos darbus, iškasti drėkinamuosius kanalus, apželdinti artimiausias kalvas.

„Medvilné, kaip jūs žinote, reikalinga ne tik rengti žmones. Ji taip pat reikalinga kariniams tikslams, iš jos gaminanamas tolas, dinamitas, kitos sprogstamosios medžiagos. Mums išsakyta visus šiuos darbus atlikti keliant žemdirbystės kultūrą, didinant specialistų ir mechanizatorių atsakomybę už jų patikėtą darbą. Turime šeimyniškai, tinka-

vę gerovę, jie nesiruošia jokiam kūrybiškam bendravimui, nekalbant jau apie darbo našumą. Tai šakalai, kurie tik ir žiūri į kalnus, laukia savo valandos pulti tame iš pasalų.“

Jo mintis nutraukė „Budiono“ kolukio vadovas Safaras Muralijevas. Šitas uzbekų kilmės žmogus buvo vienas patikimiausių jo padėjėjų. Už svetimų pečių jis nesislėpė, ką galvojo, tą ir klojo: „Aš suprantu, partija reikalauja, kad kuo greičiau būtų įvedami rikiuotėn nauji žemės ūkio objektai, kad būtų dirbama atsakin-gai. Kaip dirbsime – taip

ir gyvensime. Tačiau norint įvykdyti šiuos uždavinius, reikalinga ne tik technika, bet ir žmonės, kurie ją valdytų. Tų žmonių mums labai trūksta. Nesenai, tiesa, į mūsų kolukų iškalnuoto Chodži Obigarmo atkélé arti šimto šeimų. Bet tai labai mažai. Norint parversti turimas žemes medvilnės plantacijomis, mums reikia ne mažiau pusantro tūkstančio darbo rankų.“

„Tam mes čia ir susirinkome, kad pakalbėtume apie tai, – pertraukė ji partijos sekretorius. – Išduosių

partijos sekretorius Nikolajus Maskimovas, kad už šiuos atvirus savo pasisakymus jis žiaurai nukentės. Jam neatleis tokiu humaniškumo, jis bus apkaltintas vos ne ideologine išdavyste ir turės atsisveikinti su partiniu bilietu. O kai prasidės partinių eilių švarinimas, pats papildys tremtinį gretas.

Sakoma, kad žmogus savo protu gali permaninti viskai: erelio skrydį ir skruzdėlių knibždesį, saulės ir mėnulio patekėjimus, šviesą ir tamsą, gyvybę ir mirtį. Vieno tik negali – suprasti paties savęs. Paradoksalu, bet tarybiniais metais buvo apeinamos visos visuomenės gyvenimo sritys, lemiančios tarpžmogiškus santiukius. Kaip kitaip galima paaiškinti komunistinės ideologijos dėsnius. „Būtina visur geriau diegti jau sukaupta patyrimą, kūrybiškai ieškoti naujesnių ir veiksmingesnių formų ir metodų. Negalima dabar dirbtai ideologinio darbo be jo konkretumo, kovinimo, gilaus argumentavimo. Reikia nuolat pulti mūsų ideologinių priešų propagandą, demaskuoti jų diversijas. Negalima nutylėti ir mūsų gyvenime pasitaikančių neigiamų reiškinių.“ Štai jums ir visas sovietinis humaniškumas!

(Bus daugiau)

2008 m. kovo 7 d.

Tremtinys

Nr. 9 (791)

7

Apie tragiško likimo žmogų Antaną Baciarską

Nenumaldomai bėga metai, keičiasi žmonės ir laikai, tačiau tikrosios vertybės išlieka. Nepamenukas, kada ir kokia proga tai pasakė. Šie žodžiai skambėjo mintyse vieną žvarbią rudens dieną stovint prie kuklaus juodo granito antkapinio paminklo, jamžinus vieno iš daugelio neginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) okupacijai dalyvio atminimą.

2007 m. lapkričio 16 d. Raseinių r. Milašaičių kapinėse buvo pašventintas antkapinis paminklas Laisvės kovų dalyvio, buvusio Raseinių gimnazijos (dabar Kalno vidurinė mokykla) mokytojo Antano Baciarsko ir jo tėvų atminimui. Tai didelė šventė visiems: buvusiems jo mokiniams, bendražygiamis ir jų pažinojusiems. Galbūt todėl taip malonu buvo klausytis Milašaičių pradinukų deklamuojamų eilėraštukų ir raseiničių mokinii dainuojamų dainų bei skaitomų posmų. Už tai jiems ir visiems dalyvavusiems nuoširdus ačiū. Gryna tiesa – tikrosios vertybės išlieka.

Prabėgo šešios dešimtys metų nuo tos dienos, kai įmūšų tuomet šeštą gimnazijos klasę ižengė naujas mokytojas. Jis tapo ne tik mokytoju, bet ir klasės auklėtoju. Pameniu jį kaip kultūringą, tolerantišką, nuoširdų, sugebantį suprasti mokinius, ypač auklėtiuius, žmogų – mokytoja.

Manau, verta prisiminti, o negirdėjusiems ir paporinti apie visą Baciarsko gyvenimo kelią, anaiptol ne gėlėmis klotą. Gimė jis 1921 m. birželio 19 dieną Juodaičiuose, netoli minėtų Milašaičių. 1941 m. baigė Raseinių gimnaziją, mokėsi Dotnuvos žemės ūkio akademijoje. Pasimokės tris semestrus grįžo į tėvų ūkį Vilaičiuose (netoli Milašaičių), aplinkinių vadintą „Amerika“. Vėliau mokytojavo Vėredavoje, nuo 1946 metų Raseinių gimnazijoje dėstė chemiją ir gamtos mokslius. Kaip ir daugelis ano meto tautiečių nesusitaikė su okupacija – ištraukė į neginkluotą pasipriešinimą okupantams. Persikėlus į Raseinius, lemiamas susitikimas buvo su tuometiniu gimnazijos mokytoju Antanu Bakšiu. A. Baciarskas palaike rysius su pogrindžiu: apylinkių organizacinių skyrių (OS) vadovais Žviku ir Kušliu, tuo metiniu Savanorio rinktinės vadu, buvusiu Alėjų (Raseinių r.) mokytoju E. Kurtinaičiu-Kalniumi, žuvusiu 1949 m. birželio 8 d. Iš jų per ryšininkus gaudavo pogrindinės spaudos: laikraščių „Laisvės

varpas“ ir „Tėvynė šaukia“. Vėliau A. Baciarskas-Kazys paskirtas Raseinių miesto OS vadovu.

Tuo metu Raseinių gimnazijoje jau veikė 1946 metais A. Bakšio įkurta pogrindinė grupė „Pelėda“. Jos tikslas – remti partizanus ir visomis įmanomomis priemonėmis priešintis okupantui. Nariai susitikinėdavo su partizanais, perduodavo jiems vaistų, tvarsliavos, rašymo priemonių, pinigų, juos dominančių žinių. Grupės nariai bendradarbiavo pogrindinėje spau-

nėdavo – tėsė juodą darbą. Galima neabejoti, jog į OS gretas jis išsiliejo turėdamas tam tikrų kėslų.

Po arešto prasidėjo tardymai. Sunkiausia dalia teko A. Baciarskui. Priešais kai kuirių OS narių kameras (II a. Nr. 39 ir 40) buvo karceris ir prausykla. Prieš šv. Kalėdas į karcerį igrūdo tardomajį. Jis garsiai šukavo, dainavo arba deklamavo. Netrukus supratome, kad tai A. Baciarskas. To meto kaliniai atsimena kalėjimo korpusinį Marčenko, pramintą „Juoduoju“. Jis pa-

N. Rudzikaitė ir J. Valenčius prie Antano Baciarsko kapo

doje, ją platio Raseinių apskrityme. Grupės veiklą kartu su A. Bakšiu visokeriopai remė ir A. Baciarskas. 1947 m. pabaigoje A. Bakšiui pasitraukus į partizanų gretas, A. Baciarskas liko grupės globėjų ir rėmėjų. 1948 m. pradžioje grupė buvo perorganizuota į OS. Veikla suaktyvėjo. A. Baciarskas ir toliau palaike rysį su A. Bakšiu, žinomu kaip paskutiniu Jūros srities partizanų vadu, Jono Žemaičio-Vytauto bendražygiumi ir padėjėju, žuvusiu 1953 m. sausio 17 dieną Pužkuose, netoli Kelmės.

Deja, OS gretose atsirado išdavikas. 1949 m. rugėjė mėnesį penki nariai, tarp jų ir A. Baciarskas, areštuoti ir išlantini Raseinių kalėjime. Nors A. Baciarskas 1949 m. kovo mėnesį persikėlė į Babtus, tačiau KGB čiuptuvai pasiekė jį ir čia, o išdavikas, nors ir priklausė OS, liko tik liudininku. Tai Raseinių gimnazijos mokinys V. Jokūbaitis, kilięs iš Paupio Raseinių rajone. Jo tėvai malūnininkai – ramūs, dori lietuviai, rėmė partizanus. Jau kalėdama Kazachstano lageriuose iš Paupio apylinkių sutikau ūkininkų, kurie patvirtino mūsų įtarinėjimus, nes papasakojo apie jo „žygius“. Jis kartu su jaunesniu broliu stengdavosi sužinoti, kas slėpia partizanus, paską bent užeina. Vėliau persirengę kariškomis uniformomis važinėdavo su baudėjais ir nurodi-

(keliamas į psl.)

Grįžo į Lietuvą su viltimi pradeti naują gyvenimą. Tačiau viltys neiššipildė. Labai norėjo aplankytį žmonią ir jau po arešto gimusią dukterį, bet sulaukė didelio nusivylimo. Šis žiaurus likimo smūgis paveikė jo sveikatą. Beliko viena išeitis – grįžti į Vilaičius pastėvus, buvusius 1948 m. gegužės 22 d. tremtinius.

Apie tragiško likimo žmogų Antaną Baciarską

nėdavo – tėsė juodą darbą. Galima neabejoti, jog į OS gretas jis išsiliejo turėdamas tam tikrų kėslų.

Po arešto prasidėjo tardymai. Sunkiausia dalia teko A. Baciarskui. Priešais kai kuirių OS narių kameras (II a. Nr. 39 ir 40) buvo karceris ir prausykla. Prieš šv. Kalėdas į karcerį igrūdo tardomajį. Jis garsiai šukavo, dainavo arba deklamavo. Netrukus supratome, kad tai A. Baciarskas. To meto kaliniai atsimena kalėjimo korpusinį Marčenko, pramintą „Juoduoju“. Jis pa-

ILSEKITĖS RAMYBEJE

Eugenija Vilaniškienė

1915–2008

Gimė Trumpaičių k., Joniškio r., gausioje dešimties vaikų šeimoje. Bėgė Joniškio r. Vaidminių pradinę mokyklą. Mokėsi siuvėjos amato, baigė kulinarijos kursus, pasižymėjo kaip gera audėja. 1941 m. ištekėjo už stambaus ūkio savininko Pavirčiuvės k. Joniškio r. Susilaukė dvięs sūnus ir dukters. 1948 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Soviетo r. Verchnią Bazajichą. 1957 m. grįžo į Lietuvą. 1963 m. mirė vyras.

Palaidota naujosiose Joniškio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Prof. Mindaugas Strukčinskas

Albina Ivanauskaitė-Vasiljeva

1938–2008

Gimė Vadoklių valsč., Ukmergės aps., ūkininkų šeimoje. Tėvui išėjus į partizanų gretas, buvo ištremta į Irkutsko sr. Dirbo miško ruošos darbus. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Kėdainiuose.

Palaidota Vadoklių kapinėse. Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Kastulė Juraitytė-Barilienė

1928–2008

Gimė Sardokų k., Vilkaviškio r. Buvo Tauro apygardos partizanų ryšininkė, slapyvardžiu Naktibalda. 1947 m. buvo suimta, kalinta Kybartuose, Vilkaviškyje, Marijampolėje. 1948 m. Ypatingojo pasitarimo nuteista 10 metų. Kalėjo Mordovijos lageriuose. 1957 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Vilkaviškyje, sukūrė šeimą. Užaugino dukterį ir sūnų. Prasidėjus Atgimimui aktyviai išitraukė į Sąjūdžio veiklą, LPKTS Vilkaviškio filialo darbą.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą, artimuosius ir giminės.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Zelma Klemanaitė-Sebastijonienė

1923–2008

Gimė Bugenių k., Mažeikių r. Šeimoje augo trys vaikai. Baigusi Telšių mokytojų seminarą mokytojavo pradžios mokykloje Mažeikiuose. Dalyvavo LLA „Sakalų“ organizacijos veikloje, turėjo slapyvardį Birutė. 1949 m. suimta kartu su kitais 33 organizacijos nariais. Ypatingojo pasitarimo nuteista 10 metų. Kalėjo Balchašo lageryje, Kazachstane. Septynerius metus dirbo akmens skaldykloje ir statybose. 1956 m. išleista įлагą grįžo į Mažeikius. Ištekėjo už buvusio karo lakūno, politinio kalinio. Užaugino dukterį. Dirbo įmonėse buhaltere, vėliau auklėtoja vaikų darželyje.

Palaidota Mažeikių liuteronų kapinėse.

Užjaučiame dukterį ir artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Genovaitė Drigotienė

1931–2008

Gimė Pakruojo r. Gaižiūnų k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. ištremta į Krasnojarsko kr. Sovietsko r. Boganskio k., dirbo miško pramonėje. Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno čėvaiškėje, vėliau Baisogaloje, Radviliškyje. Užaugino dvi dukteris.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukteris, giminės.

LPKTS Radviliškio filialas

Laima Jadvyga Rimkutė

1924–2008

1949 m. su tėvais iš Panevėžio r. Berčiūnų k. buvo išvežta į Irkutsko sr. Tuluno r. Gadalejaus k. Dirbo kolūkyje. 1958 m. grįžo į tėviškę. Buvo darbštī, kukli, nuoširdi.

Palaidota Naujamiesčio kapinėse.

Grupė draugų

Pranciškus Ščepavičius

Gimė 1918 m. lapkričio 20 d. Kunkojų kaime, Raseinių valsčiuje. Tėvai buvo ūkininkai, dirbo 20 ha žemės. Katalikiškoje šeimoje augo penki vaikai. Pranukas buvo vidurinysis.

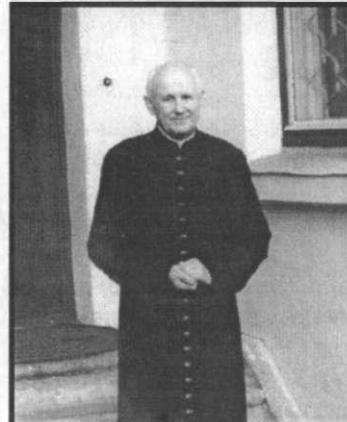
Baigęs šešias Raseinių gimnazijos klases, 1937 metais išstojo į Kauno kunigų seminariją. Ją baigęs kunigas P. Ščepavičius paskirtas klebonu į Pašvitinį Pakruojo rajone, vėliau perkeltas į Muniškius Kauno rajone, paskui – į Šlapaberžę Kėdainių rajone. Uždarius Šlapaberžės bažnyčią, 1949 m. perkeltas į Ariogalą, tačiau ten buvo areštuotas, tris mėnesius kalintas Vilniuje, vėliau perkeltas į Lukiškes.

1950 m. rugpjūtį "Ypatingasis pasitarimas" kuni-

gą P. Ščepavičių nuteisė 10 metų. Kalėjo Archangelsko srities Ercevo lageryje. Po šešerių kalinimo metų, 1956 m. birželį, kunigas išleistas į laisvę. Tų pačių metų pabaigoje jam buvo leista eiti kunigo pareigas. Paskirtas Žagarės klebonu. Ten kunigavo septynėius metus. Vėliau P. Ščepavičius dirbo Kelmės r., Lioliuose, Betygaloje, Ukmergės r., Vepriuose, Šiaulių r., Baziliose.

1979 m. kunigas P. Ščepavičius atvyko į paskutinę savo parapiją – Baisogalą. Čia jam buvo suteiktas garbingas monsinjoro vardas. 2005 m. suteiktas Baisogalo Garbės piliečio vardas. Monsinjoras 25 metus ėjo Baisogalo parapijos klebono pareigas. Vėliau, kol turėjo sveikatos ir jė-

Pro memoria

gų, būdamas parapijos altaria, laikė šv. Mišias, klausė išpažinčių.

Monsinjoras kunigas Pranciškus Ščepavičius mirė vasario 16 d. Palaidotas Baisogalo bažnyčios šventoriuje.

Nuoširdžiai užjaučiame seseris ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

ILSEKITES RAMYBEJE

Petras Kazilionis 1927–2008

Gimė Pasvalio r. Baukų k. ūkininkų šeimoje. Brolis Jonas buvo Lietuvos partizanas, žuvo 1945 m. 1947 m. Petras su šeima ištremtas į Tomsko sr. Asino r. Baturino miško pramonės punktą. I Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Kupiškyje, dirbo Kupiškio statybos bare ir grūdų supirkimo punkte. 1960 m. sukūrė šeimą su Stanislava Morkūnaite, buvusia tremtine, Laisvės kovų dalyve. Užaugino dukterį.

Palaidotas Kauno Panemunės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Stanislavą, dukterį Danguolę, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Kupiškio filialas

Antanas Bloznelis 1924–2008

Gimė Lazdiju r. Panarvės k. ūkininkų šeimoje, auginusioje penkis sūnus ir dukterių. 1949 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. 1958 m. Antanas vedė tremtinę ir apsigyveno Krasnojarske. Grįžti į Lietuvą apvyko tik iš trečio karto, 1985 metais.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Kazlų Rūdos filialas

Jadvyga Budžytė-Raudonienė

1923–2008

Gimė Užbradumės k., Sedos valsč., Mažeikių r. Buvo Žemaičių apyg. Alkos rinkt. štabo ryšininkė. Suimta 1946 m., kariuino tribunolo nuteista 10 m. lagerio ir 5 m. tremties. Kalėjo Vorkutos lageriuose. Tėvas žuvo kalėjime, motina buvo ištremta. 1955 m. išleista iš lagerio Jadvyga nuvyko pas motiną į tremtį – Sujetichos gyv., Krasnojarsko kr. 1958 m. nuvyko į Vorkutą, ten ištakėjo užbuvusio partizano, politinio kalinio. 1970 m. grįžo į Lietuvą, bet čia apsigyventi neleido. Prisiglaudė Latvijoje, Ezerės mstl., dirbo kolūkyje. Atgimimo pradžioje atvyko į Lietuvą, apsigyveno Mažeikiuose. Buvo Šaulių sajungos ir LPKS narė.

Palaidota Žemaičių Kalvarijos kapinėse.

Užjaučiame dukterį Ireną ir artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Zenonas Palubeckas

1924–2008

Gimė Jurbarko r. Pavidaujo k. ūkininkų šeimoje. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai išstojo į Laisvės kovotojų gretas, buvo iškūstas ir areštuotas. Kalėjo Šilutės, Raseinių kalėjimuose, vėliau – Intos lageryje. Nuo 1949 m. kartu su visa šeima gyveno tremtyje Sujetichos gyv., Taišeto r., Irkutsko sr. Tenu tremtine Ieva Dargyte sukūrė šeimą. 1958 m. grįžo į Lietuvą, į nuniokotą gimtąją sodybą.

Nuoširdžiai užjaučiame seseris ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Jurgis Gediminas Matulevičius

1931–2008

Gimė Vilkaviškio aps. Liubavo valsč. Naujasodžio k. ūkininkų šeimoje. Baigęs Liubavo mokyklą dirbo tėvų ūkyje. 1949 m. kartu su visa septynių asmenų šeima buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. Balachinsko r. Ten dirbo mechanizatoriumi. I Lietuvą grįžo 1957 m. Apsigyveno Marijampolės r., sukūrė šeimą, susilaukė trijų vaikų. Dirbo mechaniku. 1972 m. kartu su šeima persikelė gyventi į Kauną. Dirbo Kelių tiltų eksploatacijos treste.

Palaidotas Kauno Kaniukų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Apie tragisko likimo žmogų Antaną Baciarską

(atkelta iš 7 psl.)

Čia jį lankydavo ir visokeiropai remdavo buvę auklėtiniai. Tėvams mirus, tolimų giminaičių rūpesčiu buvo apgyvendintas Vaiguvos (netoli Kelmės) globos namuose. Jiems sudegus, perkeltas į Apytalaukio (netoli Kėdainių) globos namus. Pasak darbuotojosi, atmenančios A. Baciarską, jis dirbo sąžiningai, noriai, buvo labai mandagus, tik nekalbus ir atsiskyręs. Mirė buvęs mokytojas 1993 m. rugsėjo 11 die-

ną Apytalaukio globos namuose, buvo palaidotas globos namų kapinaitėse, bevardžiame kape.

Buvusių bendražygį, mokinį ir tolimų giminaičių pastangomis A. Baciarskui suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Palaikai 2007 m. rugėjo 19 d. iš bevardžio kapo perlaidoti į Milašaičių kapines, šalia tėvų. Būtina padėti globos namų darbuotojams, padėjusiems nustatyti palaidojimo vietą kapinaitėse, ypač A. ir R. Rimdžiams ir

J. Valenčiui, daug prisidėjusiems prie Laisvės kovų dalyvio A. Baciarsko atminimo jamžinimo.

A. Baciarskas paaukojo jaunystę, neteko šeimos var dan visų mūsų laisvės. Likimas tragiskas – aštuonerių metų kalėjimo ir lagerio, šeimos atskirtis, dvi dešimtys metų globos namuose. Jis nusipelne visų mūsų pagarbos ir atminimo.

Nijolė RUDZIKAITĖ,
buvusi mokinė ir
bendrabylė

Užjaučiame

Dėlbrolio Gedimino mirties nuoširdžiai užjaučiame ilgametį LPKTS Marijampolės filialo tarybos narį Juozą MATULEVIČIŪ.

LPKTS Marijampolės filialo taryba

Nuoširdžiai dékojame Tauragės, Šilalės, Jurbarko buvusiems tremtiniam, politiniams kaliniams, partizanams, kariams savanoriams, Kęstučio apygardos partizanams ir visiems užjautusiems bei padėjusiems sunkią netekties valandą, mirus mylimai mamytei ir močiutei Adelei SVATRINIE NEI, buvusiai partizanei, tremtinei, politinei kalinei, karei savanorei.

Dukterys su šeimomis

Skelbimai

Kovo 26 d. (trečiadienį) 13 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga organizuoja Kauno apskrities mokyklų istorijos mokytojų konferenciją „Lietuvos gyventojų pasipriešinimo sovietinei okupacijai atspindžiai pilietiniame vaikų ir jaunimo ugdyme“. Kviečiame dalyvauti.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika bei naujus „Laisvės kovų archyvo“ numerius galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117. Prenumerata kainuoja:

1 mėn. – 5,60 Lt,
3 mėn. – 16,80 Lt,
6 mėn. – 33,60 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,40 Lt.
„Tremtinis“ išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumerata „Lietuvos pašte“ priimama iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

SL289

Redaktorė · Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internte: http://www.lpkts.lt
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3880. Užs. Nr.

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negražinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Tremtinys

Kaina 1,40 Lt